

St. Maartenschool: partnerschap in onderwijs, revalidatie en opvoeding

“Ik voel mij partner van de school. Ik kan mijn zoon ook niet zomaar loslaten en de zorg overdragen aan de school. Hij is zo kwetsbaar”, zegt een ouder.

Een andere ouder zegt hierover: “Het kost veel moeite om mijn zoon iets te laten leren. Daar is veel voor nodig. Vanuit mijn betrokkenheid vind ik het belangrijk dat ik als ouder mijn deel kan bijdragen.” Twee uitspraken van moeders met een kind met een ernstige lichamelijke of meervoudige beperking, verbonden aan de St. Maartenschool, een school waar onderwijs en revalidatie hand in hand gaan.

Ouders zijn mede door de intensieve zorg voor hun kind enorm betrokken bij hun kind, bij de school, bij de revalidatie, maar ook bij elkaar. “Naast het feit dat we partner zijn van de school zijn, we onderling ook partner”, aldus een van de ouders.

Vernieuwende elementen

1. De St. Maartenschool en de St. Maartenschool werken intensief samen. Goede afspraken en afstemming zijn daarin essentieel. Door middel van de Eén Kind Eén Plan aanpak is er een gezamenlijke werkwijze tussen ouders, revalidatiecentrum en school. Eén of twee keer per jaar vinden er gezamenlijke Centrale Kind Besprekingen plaats waar een individueel onderwijs- en revalidatieplan uit voortvloeit. De vraag van het kind en de ouders staat hierin centraal.

Eén Kind Eén Plan (EKEP)

De adjunct-directeur vertelt over de ontstaansgeschiedenis van de Eén Kind Eén Plan gedachte: “In 2000 was de samenwerking tussen de school en de kliniek op een dieptepunt beland. Allerlei praktische problemen zoals de komst van deeltijders maakten het lastig om met iedereen aan tafel te zitten en met iedereen afspraken te maken.”

Iedereen is in de setting van de St. Maartenschool een grote groep. Het betreft de ouders, de therapeuten (fysiotherapie, ergotherapie, logopedie), arts, orthopedagoog, leerkracht en diegene die het proces begeleidt: de procesbegeleider.

“Het idee van partnerschap was groeiend. We wilden in plaats van aanbodgericht meer vraaggericht werken. Ouders werden ook steeds mondiger en ze gingen steeds meer vragen. We ontdekten ook dat ouders ervaringsdeskundigen zijn. Tijdens huisbezoeken kwamen leerkrachten vaak ook op ideeën. En zo groeide de visie: het kind staat centraal in de driehoek

van opvoeding – onderwijs – revalidatie. Dit uitgangspunt wordt nu gehanteerd in het werken op de St. Maartenschool: vanuit de hulpvraag van de ouders en het kind.”
 Anno 2012 wordt de EKEP gedachte weer opgefrist. “Er zijn drie nieuwe revalidatieartsen die eraan moeten wennen dat zij niet de spin in het web zijn, maar dat je samenwerkt met alle disciplines en dat iedereen wat in te brengen heeft.”

2. De St. Maartenschool hanteert een specifieke manier van registratie van alle individuele plannen rondom een kind. Ze noemen het de ROCK (Registratie ten behoeve van het individuele Onderwijs- en revalidatieplan en Communicatie over Kinderen). Voorafgaand aan de Centrale Kindbespreking ontvangen de ouders in één verslag de gezamenlijke verslaggeving van alle medewerkers die met het kind werken. Vooraf krijgen ze ook het ouderformulier toegestuurd. Daarop kunnen ouders alle vragen en opmerkingen kwijt over de ontwikkeling van hun kind en het onderwijs- en revalidatieprogramma.
3. De school heeft een ouderruimte, waar ouders gebruik van kunnen maken bijvoorbeeld tijdens het wachten voor een bespreking. In de ouderruimte staat een computer en een televisie, waarop educatieve programma’s van de school bekeken kunnen worden. Maar misschien is de koffieautomaat nog wel de beste voorziening....

Informele contacten

In de wandelgangen heet de ouderruimte de ‘ouderhoek’ of de ‘koffiehoek’. Een ruimte met een zeer ‘nuttige’ functie, aldus een van de ouders. “Het is altijd fijn, er zit altijd wel iemand. Zo leer je nieuwe ouders kennen en kan je op een informele manier zaken uitwisselen. Bijvoorbeeld over het aanvragen van hulpmiddelen. Of over technische aspecten, maar ook over alle emoties die daarbij komen kijken. Ouders kunnen daardoor ook nieuwe stappen zetten.”
 “Ik hoor als GMR–ouder (gemeenschappelijke medezeggenschapsraad) veel signalen. Zo kwam er uit de koffiehoek het geluid over het gebrek aan kennis over Passend onderwijs. Nu gaan we met een andere ouder, de orthopedagoog en een externe deskundige een opvoedingsavond organiseren. Spontane interactie in de koffiehoek werkt beter dan speciale koffieochtenden onder leiding van een maatschappelijk werkster. Dat is ooit doodgebloed.”

4. Ouders van kinderen op de St. Maartenschool hebben allemaal hun eigen verhaal. Tijdens bijeenkomsten met de creatief therapeut hebben de ouders dit verhaal met elkaar gedeeld. De creatief therapeut heeft de verhalen opgetekend en er een toneelstuk van heeft gemaakt.

‘Dat soort kinderen’

‘Waar lopen ouders [‘van dat soort kinderen’](#) tegenaan?’ is het thema van het toneelstuk. Onder leiding van de creatief therapeut is het toneelstuk door de ouders ingestudeerd en opgevoerd voor de andere ouders, leerkrachten en therapeuten. Fysiotherapeute: “Het was zo mooi om te zien. Je denkt te weten wat het is, maar eigenlijk weet je het niet. Het is zo anders als het je kind is. We kregen er ook ‘van langs’. Oh, doen we dat zo! Het was echt leuk. Het toneelstuk was een mooie aanleiding om met elkaar het gesprek aan te gaan. Deze discussie is heel wezenlijk.”

Het toneelstuk was zo’n succes dat het in november 2012 in reprise is gegaan.

Tips en tops

- a. In de dagelijkse overdracht van huis naar school en vice versa wordt er steeds meer gebruik gemaakt van beeldmateriaal in plaats van geschreven verslagen. Het is daardoor makkelijker om met het kind thuis en op school het gesprek aan te gaan.

Dagelijkse communicatie

Een ouder vindt het werken met foto's een krachtig middel. "Niet alleen voor het kind, maar ook voor de ouders. Foto's spreken voor zich en het communiceert snel. Je kunt werkelijk in beeld brengen wat er die dag gebeurd is. Foto's zijn voor mij de dragers van de communicatie." Ze geeft haar kind een digitale camera mee naar school, zodat de leerkracht foto's kan maken van haar kind en de dingen die in de klas gebeuren.

Een andere ouder maakt in het weekend ook foto's van de dingen die thuis gebeurd zijn. De foto's worden in het klappertje geplakt dat op maandag weer mee naar school gaat.

Leerkracht: "We stimuleren als school ook de dialoog thuis. Soms geven we aan ouders een hint om over een specifiek onderwerp een vraag te stellen. Nu speelt bijvoorbeeld de 'Kinderboekenweek'. Ook op de website en op facebook laten we zien waar we mee bezig zijn en wat er speelt."

- b. Op de St. Maarten school is een actieve oudervereniging ONS (Oudervereniging Namens de St. Maartenschool). Deze wil kinderen op de St. Maartenschool een fantastische schooltijd bezorgen. Ouders kunnen er terecht voor allerhande vragen. De gezinsactiviteiten bieden een prachtige gelegenheid om onderling ervaringen uit te wisselen. Zo organiseerde ONS in april een [familiedag](#).
- c. Ouders op de St. Maartenschool zijn vaak (over)belaste ouders. De school ziet en weet dat en probeert daar op in te spelen door onderling af te stemmen.

Overbelaste ouders

De procesbegeleider: "Bijvoorbeeld als een ouder op school komt voor een afspraak, dan weten de andere medewerkers dat ook en die proberen dan een afspraak aansluitend aan de reeds bestaande afspraak te plannen. We zijn lerend daarin en proberen te voorkomen dat ouders twee keer in de week naar school moeten komen. Vaak werken beide ouders ook nog."

Ouder: "Soms ben je als ouder ook echt even minder bereikbaar. Dan kan het fijn zijn als het op school even wel goed loopt. Ouders kunnen overbelast zijn. Het is mooi als school helpt."

Een andere ouder: "Ik ben niet alleen maar moeder, maar ook manager in de zorg voor mijn kind."

- d. Ouders krijgen bij aanmelding een rondleiding door de school door de trajectbegeleider. Zij coördineert de aanname van nieuwe leerlingen. Daarna volgt een gesprek met de procesbegeleiding, waarin het aanstaande proces uitgelegd wordt (observatiefase, behandelingsfase) en de verwachtingen besproken worden in de driehoek opvoeding – onderwijs – revalidatie (EKEP). De ouder vertelt over het kind en het gezin.

Elkaar leren kennen

De leerkracht en de therapeuten zijn bij de kennismaking niet aanwezig. Om elkaar te leren kennen is er veel mail contact, vindt er een huisbezoek plaats en is er een informatieavond in de vijfde week. "In de eerste week heb ik vaak al een mailtje gestuurd," vertelt de leerkracht. "We hebben de hoogste telefoonrekening van alle scholen in heel Nederland," vult de directeur aan. "We hebben veel kinderen met intensieve zorg. Dat is echt ingewikkeld. Met de kleuters draaien ouders vaak een paar dagen mee in de klas om de zorg over te dragen. Met de oudere kinderen gaan ouders vaak niet meer mee, maar gaat de communicatie via klapper of mail." "Verwachtingen delen kan echt nog beter en behelst meer dan alleen de EKEP methode," aldus een andere leerkracht. "Ik ga de samenwerking met ouders tijdens een informatieavond op de agenda zetten."

"Ouders die nieuw zijn, lopen een keer mee met de therapeuten. Op die manier hebben we vaak een heel ongedwongen kennismakingsgesprek," vertelt de fysiotherapeut.

Dat informele contact wordt door een ouder als zeer belangrijk ervaren. "Je hebt twee keer per jaar een CKB, een Centrale Kind Bespreking. Dan kan je zelf je ideeën aandragen, maar dat is afstandelijk. Dat is wat anders dan elkaar even spreken. Meelopen is minder formeel dan een CKB."

Door wisselingen van therapeuten zijn ouders niet altijd bekend met de therapeuten van hun kind. Dat wordt als een gemis ervaren. Maar het geldt ook andersom. Hoe ziet het gezin van de leerling eruit? Wie zijn de broertjes en de zussen?

Veelal zijn de therapeuten niet aanwezig op de informatie avond. De fysiotherapeut geeft aan dat er nog wel wat te verbeteren valt in de wederzijdse kennismaking met ouders en therapeuten. "Een introductie met foto's zou een eerste stap kunnen zijn in dit proces."

- e. Om deze beschrijving te kunnen maken vonden er gesprekken plaats met gemengde groepen: ouders, leerkrachten, procesbegeleiders, therapeuten, management. De deelnemers reageren zeer enthousiast op deze aanpak: "Ik vind het heel leuk om ook leerkrachten en therapeuten te horen. Dat is interessant." En: "Uitwisselen van elkaars ervaringen maakt blinde vlekken zichtbaar." En tenslotte: "We zouden ook in werkoverleg ouders moeten betrekken om zo de verschillende perspectieven te benutten."

De tijd ...

"Dit soort gesprekken zouden we vaker moeten doen," vindt ook de directeur. "Maar wat is er mogelijk in de tijd die we hebben? We hebben al zoveel gesprekken. Tijdens innovatietrajecten hebben we wel klankbordgesprekken met ouders. En er zijn ook wel netwerkgesprekken met maatschappelijk werk, orthopedagoog en hulpverleners. Na afloop van het ouder-tevredenheidsonderzoek (eens in de vier jaar) worden de uitkomsten doorgesproken met de achterban. Wat vinden we met elkaar dat er nog anders moet? Het zijn gemixte gesprekken, waar ook de revalidatie bij betrokken is. Daar kwamen overigens wel nieuwe projecten uit...."

- f. De zorg en de begeleiding van het kind worden gestuurd door de hulpvraag van de ouders. Uit onderzoek van de St. Maartenschool onder haar eigen ouders blijkt dat ruim 30% van de ouders het moeilijk vindt om de hulpvraag te formuleren.

Van aanbodgericht via vraaggericht naar ontwikkelingsgericht

Een terugblik op de geschiedenis in de samenwerking laat een verschuiving zien van *aanbod* gestuurd onderwijs en revalidatie naar *vraag* gestuurd onderwijs en revalidatie. In eerste instantie waren de professionals diegenen die de zorg bepaalden. Nu bepalen de ouders dat (in overleg met het kind).

Als er sprake is van echt partnerschap – als ouders, school en revalidatie een gelijkwaardige relatie hebben en de opdracht om samen optimale omstandigheden te creëren voor de ontwikkeling van het kind – dan zou het mogelijk tijd zijn voor een vervolgstap: *ontwikkelingsgericht* onderwijs en revalidatie. De ontwikkeling van het kind staat voorop. Als het enigszins mogelijk is kan het kind zelf aangeven waar de behoefte ligt. Ouders, school en revalidatie vullen dit aan vanuit hun perspectief. Alle perspectieven samen geven een volledig en wenselijk beeld.

Kenmerken

- De St. Maartenschool (www.maartenschool.nl) is een school voor zeer gespecialiseerd onderwijs aan leerlingen met een lichamelijke en/of meervoudige handicap en langdurig zieke kinderen.
- De St. Maartenschool heeft ook een [Facebookaccount](#) en een [Twitteraccount](#).
- De St. Maartenschool is gevestigd op het terrein van de St. Maartenskliniek in Ubbergen en werkt intensief samen met het revalidatiecentrum. Alle medische en paramedische activiteiten vinden in het schoolgebouw plaats. Leerlingen kunnen dus op school blijven en hoeven voor hun therapie niet naar de kliniek.
- Door de intensieve zorgbehoefte van de leerlingen zijn er voor de 250 leerlingen 150 medewerkers beschikbaar.
- St. Maartenschool maakt deel uit van Onderwijsgroep [PuntSpeciaal](#), cluster van 6 scholen en een expertisecentrum in de regio voor leerlingen met een verstandelijke, lichamelijke of meervoudige beperkingen en langdurig zieke leerlingen.
- De St. Maartenschool is sterk regionaal gericht. De regio strekt zich uit van Zuid-Gelderland (Tiel), Noord-Limburg (Nieuw Bergen, Venray), Over-Betuwe (Bemmel) tot Noordoost-Brabant (Uden, Oss). De meeste leerlingen van de St. Maartenschool wonen thuis en komen met de taxi naar school.

Tijdelijk

Kinderen kunnen ook door een ongeval of ziekte tijdelijk op de St. Maartenschool worden geplaatst. In de zogenaamde observatieklas wordt gekeken hoe het beste met de problemen kan worden omgegaan. Een belangrijke vraag hierbij is of er succesvol een nieuwe start in het regulier onderwijs gemaakt kan worden.

Visie, beleid en praktijk

In de samenwerking tussen gezin, school en revalidatie is het speelveld duidelijk omschreven in de schoolgids. Iedere partij heeft een eigen verantwoordelijkheid, maar wel gebaseerd op vertrouwen en gelijkwaardigheid. Ouders hebben als ervaringsdeskundigen en eindverantwoordelijken voor hun kind een centrale plaats. De revalidatiearts blijft verantwoordelijk voor de organisatie en de inhoud van het revalidatieplan, de schooldirectie is verantwoordelijk voor de inhoud en organisatie van het onderwijs.

Grondhouding

“De basis voor partnerschap is vertrouwen en gelijkwaardigheid,” aldus één van de ouders. Zij ziet die basis terug in zowel de formele besprekingen, als in de informele communicatie. De inbreng van ouders wordt serieus genomen. Een procesbegeleider vult aan: “Zeg wat je op je hart hebt. Het mag er zijn. Als er iets is: trek altijd aan de bel. (Hulp)vragen, op welk vlak dan ook, begin er altijd over. Hoe klein of hoe groot het ook is.”

Een leerkracht zegt hierover: “Zeg geen sorry als je voor je gevoel alweer mailt. We moeten het samen doen. We kunnen bijvoorbeeld allerlei dingen plannen op school, maar wat doet een kind thuis? Een kind heeft letterlijk een ‘werkweek’: school, therapie, taxi. Alles kost energie en elk kind is anders. Het is belangrijk dat we dit afstemmen. Wacht niet tot de volgende Centrale Kind Bespreking (CKB), maar stel ook vragen tussendoor. Dat geldt ook voor de revalidatie.”

Het doel van de St. Maartenschool is om leerlingen in staat stellen om op een volwaardige wijze te participeren in de maatschappij. Om dat doel te bereiken houdt de school zich niet uitsluitend bezig met het geven van onderwijs, maar is ze ook betrokken bij de opvoeding en worden therapieën in het onderwijs geïntegreerd. In het aanbod van onderwijs, opvoeding en revalidatie neemt het kind de centrale plaats in. In dit proces hebben ouders, groepsleerkrachten, onderwijsassistenten en therapeuten elkaar nodig om de kansen voor kinderen te vergroten. De school spreekt heel nadrukkelijk over ‘partners’ in goed onderwijs, opvoeding en revalidatie.

Schoolprofiel

Binnen het onderwijs wordt er onderscheid gemaakt tussen een ontwikkelingsgerichte leerweg of een leergerichte leerweg.

Ontwikkelingsgericht of leergerichte leerweg

Het onderwijs aan de kleuters, kinderen van 4 tot 7 jaar, is vooral gericht op zelfstandigheidstraining en het ontwikkelen van kleutervaardigheden. In de ontwikkelingsgerichte leerweg wordt onderwijs gegeven aan leerlingen van 6 tot 14 jaar. Voor de jongste leerlingen gaat de meeste aandacht uit naar aanvankelijke ontwikkelingsprocessen, voor de oudere leerlingen is het onderwijs grotendeels praktisch gericht. Op 13- à 14-jarige leeftijd stromen de leerlingen door naar het voortgezet speciaal onderwijs.

Ongeveer een derde van de kinderen op de St. Maartenschool volgt een leergerichte leerweg. Deze leerweg is op hoofdlijnen vergelijkbaar met het programma van de basisschool. Op 13 à 14 jarige leeftijd stromen leerlingen uit deze groepen door naar andere vormen van regulier of voortgezet speciaal onderwijs.

Het onderwijs gaat er mede vanuit dat de leerling opgroeit in een multiculturele en pluriforme samenleving. Burgerschapsvorming is een wezenlijk onderdeel van het lesprogramma en bestaat uit lessen sociaal-emotionele ontwikkeling en levensbeschouwelijke vorming en vele leergebiedoverstijgende activiteiten zoals vieringen, projecten en themaonderwijs. In dit kader is er op de St. Maartenschool sinds 2010 een kinderraad opgericht met als doel om leerlingen op praktische wijze te leren omgaan met hun recht op inspraak en betrokkenheid op hun leefomgeving.

Elke leerling heeft een individueel programma afgeleid van het groepsplan. Het individueel Onderwijs- en revalidatieplan wordt in overeenstemming met de ouders opgesteld door alle

betrokkenen rondom het kind in een (Centrale) Kindbespreking. Ook komt het voor dat individuele onderwijs- en revalidatieplannen integraal opgesteld worden met andere dienstverleners zoals woon- of zorgvoorzieningen. De procesbegeleider is verantwoordelijk voor de bewaking en evaluatie van het totale proces.

De procesbegeleider

Elke ouder en kind hebben een eigen procesbegeleider die voor veel zaken hun aanspreekpersoon is. Maar niet alleen voor de ouder en de leerling, ook voor alle andere betrokkenen is de procesbegeleider een centraal aanspreekpunt. Iedere 6 weken hebben de groepsleerkracht en onderwijsassistent een leerling-bespreking met de procesbegeleider. Op uitnodiging kunnen daar ook andere medewerkers aanschuiven, bijvoorbeeld een therapeut of orthopedagoog. Tijdens deze bespreking worden de leerling besproken en komen onderwerpen als de voortgang van het leerproces, het sociaal-emotioneel functioneren en andere belangrijke begeleidingsaspecten aan de orde. De procesbegeleider is verantwoordelijk voor de uitvoering van onderwijs- en revalidatieplannen. De procesbegeleider adviseert de leerkracht, kan de leerkracht coachen in het onderwijsproces en bewaakt de voortgang. Procesbegeleider: "We vragen nadrukkelijk aan ouders om mee te denken. Ouders zijn ervaringsdeskundigen." Moeder: "Ouders kunnen het gedrag van hun kind voorspellen, daarin heeft de school ons nodig. Maar het is soms ook andersom. De school kan ouders begeleiden. Ik loop soms ook vast."

Contact

Voor nadere informatie: dhr. G. Geschiere, directeur. Zie voor contactgegevens de website van de school.

(redactie: december 2012)